

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)
SSN Antoni Bojańczyk
SSN Anna Dziergawka (sprawozdawca)
SSN Paweł Kołodziejski
SSN Stanisław Stankiewicz

Protokolant Paweł Bartczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga
w sprawie A.S. skazanego z art. 148 § 2 pkt 3 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 2 października 2024 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 20 kwietnia 2023 r., sygn. akt II AKa 344/22
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu
z dnia 20 września 2022 r., sygn. akt III K 38/18,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Kaliszu wyrokiem z dnia 20 września 2022 r., w sprawie o sygn. akt III K 38/18:

1. oskarżonego A.S. uznał za winnego tego, że w dniu 16 stycznia 2017 r. w K. działając umyślnie z bezpośrednim zamiarem pozbawienia życia K.M., dwukrotnie zadał mu nożem ciosy w okolicy szyi i nad łopatką, w następstwie, czego pokrzywdzony doznał obrażeń ciała w postaci dwóch ran kłuto - ciętych: jednej - na granicy karku i grzbietu, w okolicy tylnej szyi, o głębokości 5 cm oraz drugiej - w górnej części okolicy łopatkowej, o głębokości 15 cm, przecinającej w swoim przebiegu skórę, tkankę podskórną, mięśnie piersiowe i zębate oraz naczynia krwionośne, w tym pień żebrowo – szyjny, naczynie tętnicze odchodzące z tylnego obwodu tętnicy podobojczykowej prawej oraz tętnicę międzyżebrową, przy czym obrażenia wynikające z drugiej rany spowodowały uraz naczyń krwionośnych klatki piersiowej (w tym gałęzi tętniczych odchodzących od tętnicy podobojczykowej prawej) z następowym masywnym krwotokiem, co było przyczyną nagłej i gwałtownej śmierci K.M. w tym samym dniu w szpitalu, tj. czynu z art. 148 § 1 k.k. i za to na podstawie tego przepisu skazał go na karę 15 (piętnastu) lat pozbawienia wolności,
2. na podstawie art. 77 § 2 k.k. zastrzegł, że oskarżony A.S. będzie mógł skorzystać z warunkowego przedterminowego zwolnienia nie wcześniej niż po odbyciu przez niego co najmniej 12 (dwunastu) lat z orzeczonej kary pozbawienia wolności;
3. na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu A.S. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od dnia 16 stycznia 2017 r., godz. 11.30;
4. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł od oskarżonego A.S. na rzecz oskarżyciela posiłkowego R.M. kwotę 150.000,00 (sto pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia;

5. na podstawie art. 44 § 2 k.k. orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa dowodów rzeczowych w postaci noża z drewnianą rękojeścią i futerału;
6. na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. zarządził zwrot pozostałych dowodów rzeczowych;
7. zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego R.M. kwotę 2640 (dwa tysiące sześćset czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
8. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego od ponoszenia na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.

Apelacje od powyższego wyroku wnieśli prokurator, obrońca skazanego i pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2023 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 344/22, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż:

- a) uchylił rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2 sentencji wyroku;
- b) przyjął, że oskarżony A.S. zbrodni zabójstwa K.M., o której mowa w punkcie 1 sentencji wyroku dokonał w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie i o ten zwrot uzupełnił opis czynu przypisanego, uznając jednocześnie oskarżonego za winnego popełnienia przestępstwa wyczerpującego dyspozycję art. 148 § 2 pkt 3 k.k. i na podstawie tego przepisu wymierzył oskarżonemu karę dożywotniego pozbawienia wolności;
- 2) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie;
- 3) zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego R.M. kwotę 1200 (tysiąc dwieście) złotych, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;
- 4) zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych związanych z postępowaniem odwoławczym.

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł obrońca skazanego zarzucając:

1. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mających wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj.:

1. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 427 § 3 k.p.k. poprzez brak prawidłowego rozważenia dla rozstrzygnięcia apelacji nowego dowodu zgłoszonego w pisemnym środku zaskarżenia, a mianowicie dowodu z opinii instytutu naukowego lub badawczego z zakresu psychiatrii, psychologii i neurologii, i sprowadzenia we wskazanym zakresie kontroli apelacyjnej do stwierdzenia, że opinie wydane na kanwie postępowania są wystarczające do ustalenia stanu zdrowia A.S. i jego wpływu na poczytalność oskarżonego w czasie popełnienia czynu, w sytuacji gdy opinie te nie czyniły zadość kryteriom wymaganiom dla opinii opartej na wiedzy specjalnej, nie odpowiadały na wszystkie pytania, a nadto nie wskazywały w sposób kategoryczny na rzeczywisty stan zdrowia oskarżonego w czasie popełnienia czynu,
2. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. poprzez niepełną i nieodnoszącą się do wszystkich argumentów podniesionych w apelacji kontrolę odwoławczą zarzutu dotyczącego oparcia ustaleń związanych ze stanem zdrowia psychicznego oskarżonego A.S. w czasie popełnienia czynu na niepełnych, niejasnych i sprzecznych opiniach biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii w sytuacji, gdy opinie te nie czyniły zadość kryteriom wymaganiom dla opinii opartej na wiedzy specjalnej, nie odpowiadały na wszystkie pytania, a nadto nie wskazywały w sposób kategoryczny na rzeczywisty stan zdrowia oskarżonego w czasie popełnienia czynu, przy jednoczesnym zaakceptowaniu poglądu sądu I instancji, że opinie przeprowadzone na kanwie postępowania są pełne, jasne, rzetelne i niesprzeczne,
3. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt. 1 k.p.k. poprzez niedostateczne rozważenie argumentacji apelacyjnej dotyczącej pominięcia lub zbagatelizowania dowodów przemawiających na korzyść oskarżonego A.S., w tym zeznań świadków, opinii biegłych i wyjaśnień oskarżonego, i w konsekwencji zaakceptowaniu ustaleń Sądu I instancji w zakresie stanu zdrowia A.S. w czasie popełnienia czynu,
4. art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. polegającej na zdeprecjonowaniu, pomijaniu i niewłaściwym rozważeniu istotnych okoliczności łagodzących mających wpływ dla oceny wymiaru kary orzeczonej wobec A.S. i w konsekwencji wymierzenia mu kary eliminacyjnej, która swoją surowością przenosiła zakres zawinienia i nie obejmowała wszystkich dyrektyw wymiaru kary,

1. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 148 § 2 pkt 3 k.k. - poprzez bezpodstawne przypisanie zachowaniu A.S. motywacji zasługującej na szczególne potępienie, w sytuacji, gdy ze względu na analizę przebiegu przedmiotowego zdarzenia, a także braku dostatecznego rozważenia we wskazanym zakresie zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym opinii biegłych, zeznań świadków i wyjaśnień samego A.S., przyjęcie wskazanej motywacji było niezasadne i prowadziło do nieprawidłowego zakwalifikowania zachowania oskarżonego i zawyżenia jego odpowiedzialności karnej.

Z ostrożności procesowej, zaskarżonemu orzeczeniu skarżący zarzucił:

2. rażącą niewspółmierność kary pozbawienia wolności, poprzez wymierzenie oskarżonemu kary najsurowszej, eliminacyjnej w postaci dożywotniego pozbawienia wolności, przy jednoczesnym nieobiektywnym i bezpodstawnym zdeprecjonowaniu wszystkich okoliczności łagodzących oraz pominięciu części okoliczności mogących mieć istotny wpływ na wymiar kary, nieobjęciu wszystkich dyrektyw wymiaru kary.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi i przekazanie sprawy sądowi II instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie, w razie nieuwzględnienia powyższego o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wyeliminowanie z opisu czynu działania w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, zakwalifikowanie czynu jako przestępstwa określonego w art. 148 § 1 k.k. i na tej podstawie wymierzenie A.S. kary 12 lat pozbawienia wolności, ewentualnie, w razie nieuwzględnienia powyższego o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie A.S. kary 12 lat pozbawienia wolności.

Prokurator w odpowiedzi na kasację obrońcy skazanego wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego okazała się zasadna i w konsekwencji wywarła skutek w postaci uchylenia zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Należy przyznać rację obrońcy skazanego, gdy wskazuje, że na gruncie przedmiotowej sprawy doszło do rażącego naruszenia przepisu prawa materialnego, tj. art. 148 § 2 pkt 3 k.k., które miało istotny wpływ na treść orzeczenia.

Rozważania dotyczące podniesionego zarzutu należy rozpocząć od stwierdzenia, że sąd odwoławczy dokonał odmiennej od sądu I instancji oceny i subsumpcji zachowania skazanego, kwalifikując zarzucany mu czyn z art. 148 § 2 pkt 3 k.k., w miejsce art. 148 § 1 k.k. Przyjęcie kwalifikowanej postaci zbrodni zabójstwa z uwagi na działanie w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, dotyczy niewątpliwie sfery ustaleń faktycznych, skoro jednym z etapów stosowania prawa jest ustalenie stanu faktycznego. Oczywiste jest jednak i to, że na proces stosowania prawa składają się również czynności związane z wyborem i ustaleniem treści normy prawnej, która ma w danym wypadku zastosowanie, a następnie akt subsumpcji. Prawdliwość aktu subsumpcji zależy więc nie tylko od prawidłowych ustaleń faktycznych, ale i od trafnego wyboru i właściwego zdekodowania normy prawnej. W przedmiotowej sprawie nie wiadomo zaś, co sąd odwoławczy rozumiał pod pojęciem motywacji zasługującej na szczególne potępienie, albowiem sąd ten w uzasadnieniu swego orzeczenia nie dokonał żadnej wykładni pojęcia „motywacji zasługującej na szczególne potępienie”, użytego na określenie znamienia przesądzającego o typie kwalifikowanym zbrodni zabójstwa. Każde zabójstwo z uwagi na fakt, że godzi w najwyższą z chronionych przez prawo wartości, jaką jest życie ludzkie, wywołuje uczucie potępienia o bardzo dużym, zdecydowanie wyższym niż w przypadku innych przestępstw, nasileniu. Oznacza to, że motywacja, która mogłaby zostać uznana za zasługującą na szczególne potępienie przy innym przestępstwie, niekoniecznie okaże się takową przy zabójstwie (zob. wyrok SN z dnia 25 stycznia 2017 r., II KK 104/16).

Odnosząc się do motywacji oskarżonego, Sąd Apelacyjny odwołał się jedynie do wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 października 2016 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 169/16 wskazując, że „w strukturze motywacji zasługującej na szczególne potępienie w zbrodni zabójstwa występują psychologiczne instrumenty działania ludzkiego, które w świetle norm moralnych są wyjątkowo odrażające i w żadnej mierze nie zasługują na zrozumienie. Świadczą one o głębokiej demoralizacji osoby, lekceważeniu norm prawnych oraz zasad współżycia społecznego”. Sąd *ad quem* nie powiązał jednak tego orzeczenia w żaden sposób z okolicznościami rozpatrywanej sprawy.

Przechodząc do poczynionych *in concreto* ustaleń, widać wyraźnie, że sąd odwoławczy nie dokonał żadnej analizy motywacji sprawcy opartej na przeżyciach psychicznych, nie odniósł się w tym kontekście do okoliczności sprawy, zebranego materiału dowodowego, w tym uzyskanych opinii, nie ocenił osobowości sprawcy, charakteru jego działania, czy też możliwości pokierowania swoim postępowaniem, która była ograniczona, ale nie w stopniu znacznym. Co więcej, z bardzo lakonicznego uzasadnienia Sądu Apelacyjnego wynika, że zostało ono oparte na rozbieżnych, a wręcz sprzecznych, ustaleniach. Z jednej strony, sąd II instancji wskazał na zaistniały w przedmiotowej sprawie brak wyraźnie ustalonego motywu działania oskarżonego, co „może powodować dyskusję, czy taka sytuacja może być uznana za motywację zasługującą na szczególne potępienie w rozumieniu art. 148 § 2 pkt 3 k.k.” Z drugiej strony, sąd ten na gruncie przedmiotowej sprawy stwierdził, że „jednakże w ocenie sądu apelacyjnego zachowanie oskarżonego, który dokonał zabójstwa pokrzywdzonego z zamiarem bezpośrednim, bez żadnego racjonalnego powodu i wybrał swoją ofiarę przypadkowo, zadając jej ciosy nożem od tyłu, przy czym zachowanie oskarżonego nie miało charakteru nagłego lecz rozciągniętego w czasie, w którym to oskarżony wyrzucił klucze oraz portfel, zakupił nóż, wyszukał ofiarę i pozbawił ją życia, na taką ocenę zasługuje”. Zatem w ocenie sądu odwoławczego oskarżony działał bez żadnego racjonalnego powodu, przy jednoczesnym uznaniu, że nie ustalono w sprawie motywu jego działania.

Powyższe rozbieżności są o tyle istotne, że sąd I instancji uznał, iż z uwagi na niemożność ustalenia motywu sprawcy - brak motywacji nie może być uznany za motywację zasługującą na szczególne potępienie. Sąd *ad quo* powołał się przy tym na liczne orzeczenia w tej kwestii. Także z apelacji wniesionych przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego oraz prokuratora wynika, że rozróżnić należy brak możliwości ustalenia motywacji sprawcy od działania bez żadnego racjonalnego powodu. Tymczasem sąd *ad quem* oba powyższe ustalenia przyjął jako zaistniałe jednocześnie.

Ponadto sąd odwoławczy możliwość przyjęcia kwalifikowanej formy zabójstwa, z uwagi na działanie bez istotnego wyraźnego powodu, oparł jedynie na tezie wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26 lipca 2001 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 94/2001, który stwierdził, że: „Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że działania

zmierzające do zabójstwa człowieka nawet wtedy, gdy nie są nacechowane zbytnim okrucieństwem, ale zostają podjęte bez istotnego wyraźnego powodu, zasługują na szczególne napiętnowanie, jako podjęte w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie”. Sąd odwoławczy nie dokonał jednak żadnej analizy cytowanego wyroku, który dotyczył sprawy, gdzie skazany działał w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, w celu wyżycia się lub wywołania podziwu oraz swoistego uznania u kolegów, co wskazuje na istnienie dezaprobowanego i obiektywnie błahego powodu. Okoliczności te zauważył sąd I instancji, odnosząc się w sposób szczegółowy do stanu faktycznego przywołanej sprawy. Jednocześnie sąd *ad quo* doszedł do uzasadnionego przekonania, że w sprawie nie było podstaw do przyjęcia działania przez A.S. w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie. Zatem odmiennie ustalenia sądu odwoławczego opierają się jedynie na bezrefleksyjnym powołaniu się na wskazany wyżej wyrok sądu, który został szczegółowo i odmiennie oceniony przez sąd I instancji. Sąd *ad quem* dodatkowo zacytował wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 listopada 2013 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 357/13, uznający możliwość oceny braku wyraźnego motywu działania oskarżonego w kategoriach czynu zasługującego na szczególne potępienie w rozumieniu art. 148 § 2 pkt 3 k.k. Ponieważ przedmiotowy wyrok dotyczył zupełnie innej sytuacji faktycznej, gdzie sąd odwoławczy podzielił ocenę sądu *a quo*, bardzo szeroko uzasadniając swoje stanowisko, automatyczne odwołanie się do niego jest nieprzekonujące dla przyjęcia przez sąd odwoławczy kwalifikowanej formy zabójstwa. Wszakże sąd odwoławczy winien oprzeć swoje orzeczenie na przepisach prawa i ustaleniach poczynionych w konkretnej sprawie, a nie tylko orzecznictwie sądowym.

Dokonując w tym miejscu wykładni znamion przyjętego przez sąd odwoławczy czynu, podać należy, że przez motywację rozumie się proces nadający energię zachowaniu i ukierunkowujący je na osiągnięcie jakiegoś celu; także względnie trwałą tendencję (dążenie) do podejmowania czynności ukierunkowanych na określony cel. Pierwszym zatem założeniem, które poczynić należy dla wyjaśnienia przedmiotowego pojęcia jest stwierdzenie, że motywacji w rozumieniu art. 148 § 2 pkt 3 k.k., nie należy wiązać ze sposobem działania sprawcy, na które w niewielkim stopniu wskazuje sąd odwoławczy, lecz z procesem psychicznym, który to działanie

poprzedza i ukierunkowuje (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 czerwca 2004 r., II AKa 132/04). Po drugie, proces ten podlega wartościowaniu moralnemu i oceniany musi być jednoznacznie negatywnie. Po trzecie, potępienie, na jakie zasługuje pobudka działania sprawcy ma charakter szczególny. Analizując to znamię, wskazać należy w sposób dobitny, iż przestępstwo winno być postrzegane, jako zachowanie zasługujące na społeczne potępienie. Potępienie zatem, o którym mowa w art. 148 § 2 pkt 3 k.k., musi być związane ze znacznie wyższym stopniem społecznej dezaprobaty, niż ma to miejsce w przypadku innych przestępstw. Jak słusznie wskazał Andrzej Zoll: „szczególne potępienie motywacji sprawcy może mieć miejsce wtedy, gdy motywy sprawcy w sposób rażący odbiegały od przyjętych wzorców postępowania z uwzględnieniem już tego, że każde zabójstwo jest takim naruszeniem wzorca postępowania. Musi więc wystąpić jeszcze jakiś dodatkowy element w motywacji sprawcy, który decyzję dokonania zabójstwa czyni szczególnie naganną” (zob. Komentarz do art. 148 k.k., Zakamycze 1999 r.).

Przywołać należy też trafną tezę zawartą w wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie, która wskazuje, że: „Motywacja zasługująca na szczególne potępienie to motywacja, która w rozumieniu powszechnym jest jaskrawo naganna, wywołuje silne reakcje w społeczeństwie, takie jak oburzenie, potępienie, gniew. Oznacza ona działanie z motywów zasługujących na szczególne napiętnowanie, a więc ocenianych wyjątkowo naganne” (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 kwietnia 1999 r., II Aka 12/99, Prokuratura i Prawo - dodatek 2001/5 poz. 27).

Podkreślić trzeba, że nie jest możliwe podanie kryteriów szczególnego potępienia *in abstracto*. Konieczne jest w każdym przypadku ustalanie tego znamienia *in concreto*. Trafnie ten aspekt podkreślił Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 9 lutego 2006 r., w sprawie o sygn. akt II Aka 236/05 stwierdzając, że kodeks karny nie zawiera katalogu okoliczności nakazujących uznanie danego zachowania za „motywację zasługującą na szczególne potępienie”. Skoro tak, to kwestia ta winna podlegać ocenie przez pryzmat okoliczności konkretnej sprawy; niemniej jednak należy stwierdzić, iż nie zalicza się do nich ani tych elementów, które wchodziły w skład znamion typu przestępstwa, ani nawet tych, które podlegając stopniowaniu, mogą mieć wpływ na zaostrenie wymiaru kary. Będzie to więc motyw towarzyszący realizacji znamion przestępstwa, ale pozostający poza ich

zakresem. *In concreto* do motywów zasługujących na szczególne potępienie można zaliczyć w szczególności: zabicie człowieka na zlecenie za opłatą, pozbycie się niewygodnego świadka, dopuszczenie się morderstwa w wyniku dążenia do uzyskania spadku, pozbawienie życia rywala dla pożądanego stanowiska, zabicie człowieka „dla zabawy”.

Wskazane kwestie pozostały jednak poza zakresem rozważań Sądu Apelacyjnego. Sąd odwoławczy nie miał na uwadze, w przeciwieństwie do sądu I instancji, że wybitnie ocenny charakter znamienia „motywacji zasługującej na szczególne potępienie” sprawia, iż ostateczne ustalenie, czy w konkretnym przypadku zostało ono wypełnione, nie tylko powinno, ale wręcz „musi” poprzedzać porównanie okoliczności konkretnej sprawy z przypadkami innych zabójstw. Jest to bowiem niezbędne do koniecznego w tej sytuacji wykazania czy, i ewentualnie czym, oceniane na gruncie konkretnej sprawy przestępstwo różni się od zabójstw uznanych za popełnione w typie podstawowym lub w czym jest ono podobne do zabójstw, które w dostępnej judykaturze zostały uznane za wyczerpujące znamiona typu kwalifikowanego z art. 148 § 2 pkt 3 k.k. Coś, co jest rzeczywiście naganne i godne potępienia, ale typowe dla znamion pozbawienia życia, nie powinno być wartościowane, jako okoliczność kwalifikująca, zasługująca na napiętnowanie w kategoriach „szczególnego potępienia”. Z tego też powodu nie można uznać za właściwą argumentację sądu II instancji dla przyjęcia kwalifikacji z art. 148 § 2 pkt 3 k.k., która opiera się jedynie na wybiórczym zacytowaniu jednostkowych orzeczeń, w których dopuszcza się taką możliwość. Poczynione ustalenia, a następnie ich właściwa ocena, muszą uwzględniać i odnosić się do okoliczności konkretnej sprawy. Sąd odwoławczy nie sprostął temu wymogowi, albowiem nie dokonał ustaleń i ocen w tym zakresie na tle rozpatrywanego przypadku.

Dodatkowo należy podnieść, że sąd odwoławczy jest uprawniony do wydania odmiennego orzeczenia co do istoty sprawy, a także do wymierzenia kary dożywotniego pozbawienia wolności (art. 437 § 2 k.p.k.). Jednakże orzekając reformatoryjnie, sąd ten, gdy jest zobligowany do sporządzenia pisemnego uzasadnienia, powinien to uczynić w sposób, który nie tylko uwzględnia obowiązki wynikające z art. 457 § 3 k.p.k., ale realizuje również wymagania nakreślone w art. 424 § 1 i 2 k.p.k. W takim układzie procesowym, sąd ten powinien także zastosować

się do zasad wynikających z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., a więc poddać analizie i ocenie cały materiał dowodowy zgromadzony w toku dotychczasowego postępowania, przedstawić własne ustalenia, które doprowadziły go do przekonania o konieczności odmiennego rozstrzygnięcia i wykazać, że stanowisko wyrażone w wyroku sądu pierwszej instancji było wadliwe oraz zaprezentować argumentację uzasadniającą taki wniosek (zob. wyrok SN z dnia 8 stycznia 2013 r., III KK 119/12; wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2013 r., IV KK 43/13; postanowienie SN z dnia 28 października 2013 r., III KK 126/13; postanowienie SN z dnia 28 grudnia 2017 r., II KK 298/17).

Tymczasem Sąd Apelacyjny, zmieniając opis i kwalifikację prawną czynu na art. 148 § 2 pkt 3 k.k., co wynika z dokonania zabójstwa w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, nie przedstawił w tym zakresie żadnych rozważań, poprzestając na arbitralnym stwierdzeniu prowadzącym się do podania, że tak ocenił zachowanie oskarżonego. Przede wszystkim sąd odwoławczy nie wskazał żadnych szczególnych okoliczności przedmiotowej sprawy, które taką ocenę by uzasadniały. Zauważyć należy, że **brak możliwości ustalenia motywu działania sprawcy nie jest tożsamy z popełnieniem zabójstwa bez powodu lub z oczywiście błahego powodu. Z kolei dokonanie zabójstwa bez żadnego racjonalnego powodu, nie oznacza *in abstracto*, że sprawca działał w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, wskazanej w art. 148 § 2 pkt 3 k.k. Znamiona te muszą podlegać ocenie przez pryzmat okoliczności konkretnej sprawy.**

Konkludując, uprawnionym jest stwierdzenie, że w niniejszej sprawie zaktualizowały się podstawy kasacyjne w postaci rażącego naruszenia prawa, mającego istotny wpływ na treść wyroku (art. 523 § 1 k.p.k.) W konsekwencji konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Zgodnie z treścią art. 436 k.p.k., mającym odpowiednie zastosowanie w postępowaniu kasacyjnym (art. 518 k.p.k.), Sąd Najwyższy ograniczył rozpoznanie kasacji do uchybienia dotyczącego obrazu prawa materialnego w postaci art. 148 § 2 pkt 3 k.k., albowiem jest to wystarczające do wydania orzeczenia kasatoryjnego, zaś rozpoznanie pozostałych zarzutów, dotyczących potrzeby ewentualnego

uzyskania uzupełniającej opinii, czy też wymiaru kary, byłoby na tym etapie przedwczesne.

Mając na uwadze powyższe racje, sąd odwoławczy ponownie rozpoznając sprawę, winien dokonać rzetelnej oceny całego zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym procesu motywacyjnego oskarżonego oraz dokonać prawidłowej subsumpcji prawnej poczynionych ustaleń. Następnie sąd wyda orzeczenie, które w razie zaktualizowania się takiej konieczności, uzasadni w sposób respektujący wszelkie wymogi proceduralne.

Na zakończenie trzeba dodać, że uwzględniając treść sentencji wyroku Sądu Najwyższego, nie było podstaw do zamieszczania rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Tego rodzaju rozstrzygnięcie zamieszcza się jedynie w wyroku kończącym postępowanie (art. 626 § 1 k.p.k.) Takiej cechy nie ma wyrok Sądu Najwyższego uchylający zaskarżone orzeczenie i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji wyroku.

Marek Motuk

Antoni Bojańczyk

Anna Dziergawka

Paweł Kołodziejski

Stanisław Stankiewicz

[WB]

[ał]